

БОРБЕНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И САВРЕМЕНА БОРБЕНА ДЕЈСТВА

Верујем да је разјашњење појма „борбено обезбеђење“ и његово разграничење од других борбених радњи једно од важнијих питања која се данас постављају пред војну теорију и праксу. Досадашња схватања овог појма морају претрпети дубоку промену.

Борбено обезбеђење је досад обухватало: извиђање, осигурање, атомско-биолошко хемијско обезбеђење (АБХО), противоклопну одбрану (ПОО), противваздушну одбрану (ПВО), противдесантну одбрану (ПДО), маскирање и противпожарну заштиту. Под њим се подразумевао скуп свих мера, поступака и дејстава који су имали да обезбеде што успешније извршење борбеног задатка јединице.

Овакав појам, садржина и гледање на борбено обезбеђење воде порекло још из класичних услова извођења борбених дејстава. Тада су борбена дејства у позадини непријатеља била мало вероватна и ретка. Ваздушно-десантне јединице су биле мале, слабог искуства, а принципи њихове употребе нису били довољно разрађени. Убацивање и инфилтрирање јединица у позадину непријатеља такође су ретко примењивани. Обухвати и обиласци већих размера били су нешто чешћи, али нису представљали изненађења. Појава непријатеља на боковима и крилима могла се готово увек предвидети, јер су фронтони били уски. Најзад, дубина и темпо продирања с фронта кретали су се око 1,5 км на час, док су оклопне и мото-механизоване јединице биле далеко мање и спорије него што су то данас.

У таквим условима стваран је и уобличаван појам „борбено обезбеђење“. И све до данас, у његовој суштини, схватању и примени није готово ништа битније измењено. Сви набројани и општепознати елементи борбеног обезбеђења у таквим условима, заиста су представљали скуп мера, поступака и дејстава појединих, специјално за то намењених јединица. То је све имало за циљ да обезбеди успешно извршење задатака, ако се непријатељ појави у позадини, на боковима, у ваздуху, изненади брзим продором оклопних и мото-механизованих јединица, или неком другом мером и поступком.

Међутим, све оно што је у таквим условима готово редовно представљало алтернативно „ако“, данас је редовна појава и толико очигледна стварност, којој не би одговарало досадашње схватање и садржина борбеног обезбеђења. Настали су нови услови који постављају и нове захтеве. Дошло је до квалитетних промена у наоружању,

ратној техници, опреми, стратегији и тактици. Врло је упадљиво, на пример, да данас ПО, ПД и ПВ борба већ представљају нешто што је далеко изнад појединих мера, поступака и дејстава, као и оног што предузимају само поједине јединице у оквиру борбеног обезбеђења. То је данас јединствен систем свих борбених дејстава, суштина и проблем сваког борбеног задатка јединице и борбе уопште. Значи, ПО, ПД и ПВ борба би испали као елементи у оквиру досадашњег борбеног обезбеђења.

Шта би онда требало подразумевати под тим појмом и садржином? Мени се чини да то данас треба да обухвати: извиђање, осигурање, маскирање, АБХ обезбеђење,¹⁾ санитарско обезбеђење, ветеринарско обезбеђење, интендантско-материјално обезбеђење, противпожарну заштиту и идеолошко-политичку припрему јединица.

Из овог видимо да садржина борбеног обезбеђења сада обухвата још и санитарско, ветеринарско, материјално обезбеђење и идеолошко-политичку припрему јединица. ПО, ПД и ПВ одбрана није више тамо. Где је и шта је она сада?

Противоклопна, противдесантна и противваздушна борба представља јединствени систем борбених дејстава. Уочавајући и најгрубље контуре физиономије борбених дејстава у савременом рату, ни за тренутак не треба посумњати у то да ће противоклопна (ПО), противдесантна (ПД) и противваздушна (ПВ) одбрана представљати јединствени, чворни проблем борбе. Било би много очекивати да ћу овде дати одговор за решење свих детаља тог сложеног проблема. Желим само да укажем на све оно чега се, по мом мишљењу, треба ослободити да бисмо лакше могли ући у његову суштину и сагледати нове принципе од којих треба полазити у његовом схватању и решавању.

Пре свега, шта је то чега се треба ослободити? Прво, треба се ослободити схватања да су ПО, ПД и ПВ борба данас неке посебне борбене радње, мере и поступци који се у систему борбеног обезбеђења предузимају за извршење заједничког задатка. Поред тога, биће корисно да се ослободимо и схватања да та борба представља збир тих мера, поступака и дејстава у оквиру борбеног обезбеђења.

Друго, неопходно је схватити да то више нису „мере“ борбеног или ма ког другог обезбеђења.

Треће, потребно је ослободити се највеће и можда најопасније неправилности — трагања за тим коме роду и средству дати примат у вођењу ове борбе.

Анализирајмо посебно сваку од поменутих поставки.

Да ли су ПО, ПД и ПВ борба посебне борбене радње, мере и поступци који се предузимају у циљу вођења борбе против тенкова, ваздушних десаната и непријатељске авијације?

Сматрам да нису, јер је у концепцијама савремених армија о вођењу евентуалног будућег рата јасно изражена тенденција да ће оклопне и мото-механизоване јединице, у садејству са ваздушним

¹⁾ Армије које поседују атомско оружје водиће и АБХ борбу којој ће бити место у јединственом систему ПО, ПД, ПВ и АБХ борбе, а не у борбеном обезбеђењу као досад.

десантима и авијацијом, бити носиоци тих дејстава. Дакле, њихова употреба и дејство биће координирани — јединствени.

Из ове чињенице јасно произилази да ће бранилац једино правилно поступити ако тако координираној, јединственој употреби и дејству непријатељских оклопних, мото-механизованих, ваздушно-десантних и ваздухопловних јединица јединствено супротстави све своје родове, видове и средства способна за вођење ове борбе. Према томе, то не могу бити никаква посебна дејства, нити се могу разматрати одвојено једно од другог, а најмање као посебни елементи борбеног обезбеђења. Сматрам да оваквој поставци не би требало супротстављати никакву резерву нити сумњу, нарочито за она бојишта и ратишта на којима атомско и друго ново наоружање, из било којих разлога, неће доћи до изражаја.

Масовност и брзина удара оклопних, мото-механизованих, ваздушних и ваздушно-десантних јединица у прошлим ратовима биле су неупоредиво мање него што ће то бити у евентуалном будућем рату. Тада је било довољно предвидети и организовати те поједине „мере“ обезбеђења, за случај да се та средства и те снаге појаве на одређеним правцима и у одређеним рејонима. Данас то већ није случај. Оклопне, мото-механизоване, ваздушно-десантне и ваздухопловне јединице данас су се толико омасовиле и ојачале да, уз снажну подршку артиљерије, атомских и других средстава, представљају одлучујућу снагу, како за извршење самих удара, тако и за одржавање високог темпа дејства. Зато одбрана од њих не сме бити „мера“ већ систем јединствених борбених дејстава.

Значи, разматрати и схватати ПО, ПД и ПВ борбу као неке посебне борбене радње, мере и поступке, или као њихов збир, било би данас исто толико неправилно, нетачно и нелогично, колико и очекивати да ће се продори и темпо савремених операција остваривати само тенковима или само ваздушно-десантним јединицама или другим. То схватити, било би прво што је неопходно постићи у рашчишћавању овог проблема.

Сада је потребно уочити да ПО, ПД и ПВ борба не представљају никакве „мере“ борбеног нити ма ког другог обезбеђења.

Полазим од чињенице да ће ту борбу водити сви родови војске и авијација, као вид, уз максимално ангажовање својих снага и средстава. Уз то претпостављам да ће та борба бити редовна појава на фронту и да ће представљати суштину задатка сваке јединице од чијег ће успеха зависити општи успех сваке борбе, боја и операције. Зато ту борбу више није могуће посматрати одвојено од осталих борбених дејстава, а још је теже сматрати је „мерама“ или елементима борбеног обезбеђења.

Дакле, ако свака та „мера“, сваки тај „поступак“, свако то „дејство“ (ПО, ПД и ПВ) мора у себи садржати све оно што још увек називамо борбеним обезбеђењем, чему онда и даље их гурати у тај сувише узани и неадекватни оквир и појам?

Према томе, ПО, ПД и ПВ борба су, пре свега и искључиво, борбена дејства чији значај расте са њиховим обимом. Она се изводе на основу јединственог система организације борбе и координиране

употребе свих родова и њихових средстава, почев од јединица у позadini непријатеља до оних највећих на фронту.

Мислим да баш тај јединствени систем организације употребе и дејства свих родова треба узети као појам и суштину ПО, ПД и ПВ борбе. У том смислу она представља нови оперативно-тактички и стратегијски појам у савременим условима. Ту борбу као појам треба добро разликовати од појма „садејство“ чија је формулација врло слична. Садејство је више умни рад команданта на организацији и координираној употреби родова и служби за остваривање одлуке. А материјализација тога садејства и није ништа друго него остваривање те одлуке у динамици ПО, ПД и ПВ борбе.

Остаје још да рашчистимо да ли је правилно давати примат поједином роду или средству за вођење ПО, ПД и ПВ борбе?

Сматрам да је неправилно и недопустиво проглашавати овај или онај род војске, ово или оно поједино средство основним за вођење ПО, ПД и ПВ борбе. Неправилно је, јер ни један род не може да сам са успехом води ту борбу, а недопустиво је због тога што, дајући примат једном од родова или средстава, занемарујемо дух командовања, садејства, односа и субординације која из њих произилази, а који никада не смеју бити окрњени никаквим приматом, никаквом „лочашћу“ само за једног. То уноси само дезоријентацију из које се често рађа хаос и штета, како за теорију тако и за практичну обуку старешина и трупе. Неки чак стоје на становишту да ће једно „свемоћно“ средство, као што су ПО ракете (пројектили), бити решење за све прилике и све услове у борби против оклопних јединица. Други, пак, да ће једно масовно ПО средство у рукама пешадије, као што су то, нпр. ручни бацачи, бити „основно“ средство за решење проблема. Трећи, да то може бити само артиљерија итд.

Таква схватања и решења су у суштини опет одређене алтернативе које у свакој конкретной ситуацији базирају на претпоставци — „ако“ маса оклопних и мото-механизованих јединица непријатеља налети баш на оне рејоне у којима су размештене ПО ракете или ручни бацачи, или на правце дуж којих је распоређена артиљерија и сл. А алтернатива овде не може и не сме да буде. ПО, ПД и ПВ борбу морамо сматрати јединственом и то у толикој мери колико су дејства оклопних, мото-механизованих, ваздухопловних и ваздушно-десантних јединица савремених армија јединствена и повезана.

Завиримо сада конкретно у све родове војске и њихова средства и погледајмо где је њихово место и какве су њихове могућности у том јединственом систему ПО, ПД и ПВ борбе.

Основно средство за вођење ПО борбе у пешадији је ручни бацач (РБ). За ту борбу су способна још БсТ оруђа, друга ручна и средства за запречавање које врши пешадија. Својим средствима пешадија може да се бори и против авијације и ваздушно-десантних јединица. Но, сва та средства, начин њиховог дејства и њихове могућности у општем систему ПО, ПД и ПВ борбе треба сматрати снажним, али статичним елементом те борбе, јер се налазе у непосредном распореду пешадије и дејствују искључиво из рејона које она поседа. Та чиње-

ница не даје право онима који пешадији и њеним средствима дају примат у овој борби. А он је данас код неких армија (немачке, па и наше) јако изражен, као нека „последња војна мода“.

Ни артиљерији се не може дати примат иако знамо да она чини скелет ПО ватре и уопште ватреног система, да је готово сва моторизована или самоходна, да је распоређена на целој дубини и способна за сваки маневар и наношење удара непријатељу на земљи и у ваздуху. Њен распоред се рачва до свих елемената борбеног поретка. Тиме је обезбеђен њен маневар и могућност да парира на изненадну појаву и дејство оклопних, мото-механизованих и ваздушно-десантних јединица непријатеља. То све, уз сталну готовост, представља суштину њене улоге у општем систему ПО, ПД и ПВ борбе. Ипак, све те особености и способности артиљерије не дају никоме за право да јој даје примат међу родовима и средствима у јединственом систему ПО, ПД и ПВ борбе.

Мишљења о потреби што рационалнијег смањења статичних елемената те борбе (у корист маневарских) за озбиљну су дискусију. Верујем да би било тешко одлучити о томе која средства, односно коју ватру формирати. Да ли она која ће статично дејствовати из одређених рејона, али масовно и ефикасно, или која су способна за маневар, али су малобројна и изложена свим незгодама покрета? Ово питање сматрам једним од битних и принципијелних.

Како стоји са инжињеријом? На питање које смо горе поставили, можда би се могло одговорити овако:

Инжињерија је род војске који својим средствима и могућностима мири те две супротности. Могућности инжињерије за запречавање правца и уређивање рејона ради ојачања статичног елемента ПО, ПД и ПВ борбе и обезбеђења покрета и дејства сопственим трупама на тим правцима, јесу антитеза поменутих тенденцијама и супротностима. Њен задатак је да иде даље на усавршавање и једних и других средстава, једног и другог елемента (статичног и маневарског), на усавршавање њихове употребе и ефикасности.

Значи, инжињерију треба сматрати идеалном споном између поменутих елемената, без које би било тешко замислити успешно дејство ПО, ПД и ПВ снага и средстава. Но ипак, и поред тако успешног дејства, ни инжињерији а ни њеним средствима не може се и не сме давати примат у тој борби. Само у заједници са осталим родовима она може да је успешно води.

Нема потребе за опширним изношењем значаја авијације у ПО, ПД и ПВ борби, али има потребе да овде истакнемо њено место, улогу и задатке у јединственом систему те борбе. Она је способна да, независно од дејства осталих јединица, води борбу са оклопним, мото-механизованим, ваздухопловним и ваздушно-десантним јединицама. Говорећи о дејству авијације, треба уочити да она решава баш оне задатке које други родови нису у стању да реше, или не бар тако успешно као она.

С обзиром да су објекти дејства авијације пре свега оклопне и мото-механизоване јединице непријатеља, као и његови десанти, а

њене могућности за вођење ове борбе знатне, то је и њен значај у систему ПО, ПД и ПВ борбе велики. Но и поред таквих способности, ни авијацији не припада никакав примат у овој борби, нити она сама може све да реши.

Јединице у позадини непријатеља — диверзантске, партизанске и сл. такође не могу имати примат. Имајући у виду чињеницу да ће агресор врло често имати надмоћност у ваздуху, нарочито на главним правцима и рејонима, то ће баш ове јединице најчешће примати борбу са његовим оклопним и другим мото-механизованим јединицама.

Ту борбу ће оне водити како директним нападима, препадима на колоне у покрету и рејонима прикупљања, тако и диверзијама на „фронту“ и у позадини. Овде је важно уочити да ће дејства тих јединица у позадини непријатеља имати огроман значај у општем систему ПО, ПД и ПВ борбе. Али и оне ће најуспешније дејствовати у садејству са инжињеријом, противоклопним одредом, тенковима и резервама, односно другим ешелонима јединица намењених за фронтално ратовање.

У тој борби тенкови такође имају јасно место, улогу и задатке. Без обзира на све друге задатке које ће извршавати у току борбе, потребно је уочити да цела тенковска јединица, или бар њен део, мора поседати рејоне на што већој дубини сопственог распореда. Ово је потребно у првом реду због спремности за интервенцију против ваздушних десаната непријатеља, а затим ради парирања изненадних продора непријатеља с фронта, бокова или из позадине. Но и у једном и другом случају само је њихово садејство са осталим родовима правилно решење за њихову употребу, а њихови координирани удари у заједници са противоклопним одредима, десантима и авијацијом, јесу најефикаснији начин дејства једних и других, а и свих родова.

Чињеница да су тенкови једно од најефикаснијих средстава за борбу против ваздушних десаната, оклопних и мото-механизованих јединица, није сасвим довољна да бисмо им у тој борби могли дати неки примат.

У практичном раду, приликом издавања заповести или наређења, досад је посебно даван задатак за ПОО, посебно за ПДО, а посебно за ПВО као за елементе борбеног поретка јединица. За ПОО је, на пример, одређивано која ће јединица водити ту борбу, какав јој је задатак, које су противоклопне линије, где је основни, а где наредни противоклопни рејон итд. Слично је формулисан задатак за ПДО и ПВО.

Можемо ли и даље овако одвојено третирати и решавати та питања? Можемо ли их сматрати регулисаним дајући посебно задатак сваком поједином елементу борбеног поретка иако знамо да је то заједнички, јединствен, недељив задатак свих родова, свих средстава и свих елемената борбеног поретка?

Насупрот поменутој пракси и схватању, у будућем раду морамо овом проблему давати сасвим нов облик и садржину. То практично значи да у свакој борбеној заповести, на одређени начин, но ипак без шаблона, морају бити нотирани основни задаци и начин употребе

сваке јединице и свих средстава, али тако да чине јединствен, организован, лако уочљив систем ПО, ПД и ПВ борбе и да се одвијају по јединственом плану. То значи да би на основу такве заповести требало још израдити јединствени план ПО, ПД и ПВ борбе као основни (поред заповести) борбени документ командовања и садејства.

Шта сада у борбеној заповести треба истаћи, наредити? Пошто смо видели да је ПО, ПД и ПВ борба јединствен систем борбених дејстава, јединствена целина и брига свих у јединици, то ћемо тако и у заповести поступити. Сваком роду, свакој чети, батаљону, тактичкој групи прецизира се задатак поред осталог и у погледу ПО, ПД и ПВ одбране. Исто тако се даје задатак свакој батерији, инжињеријској јединици, тенковима и осталим јединицама.

Код пешадије, на пример, свакој чети треба одредити положај, место и величину минских поља и назначити шта ради у случају појаве ваздушног десанта, како се брани од нисколетеће авијације итд.

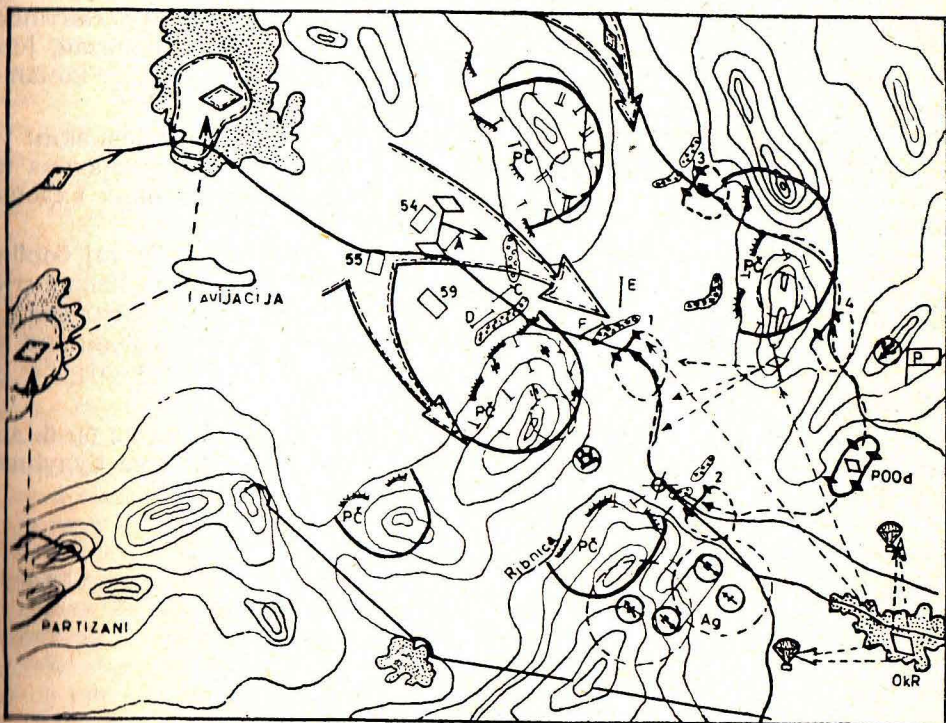
Артиљеријској групи се одређују основни, наредни и привремени ВП, а затим задаци као, на пример: спречити прикупљање и покрет непријатеља, учествовати у одбијању његовог јуриша, спречити његово уклињавање и ширење, подржати противнапад, борбу наших оклопних јединица и тенкова итд. ПО одреду се одређују основни и наредни ПО рејон, ПО линије које припрема и задаци свакој батерији. ПВ јединице добијају задатак да штите од авијације. Инжињерији се одређује шта да поруши или припреми за рушење, где да постави минска поља против оклопних јединица, које комуникације да одржава и слично. Тенковске и оклопне јединице такође добијају своје конкретне задатке у ПО, ПД и ПВ борби као што је одбијање напада оклопних и мото-механизованих јединица, интервенција у случају појаве ваздушног десанта непријатеља итд. Ако јединица садејствује авијацији или неке друге снаге, у позадини и на фронту, онда и од њих захтевати одређено учешће за вођење ПО, ПД и ПВ борбе. На пример, да авијација дејствује по тенковима у рејонима прикупљања или у току њиховог покрета, да јединице у позадини успоравају покрет непријатеља и наносе му губитке итд. Поред наведеног, у заповести се посебно мора предвидети низ мера и поступака за материјално-техничко, санитетско, ветеринарско, АБХО, морално-политичко и друго обезбеђење.

Јасноћа и потпуност заповести треба да обезбеди лако реализовање командантове идеје, пре свега израду јединственог „ПЛАНА-ШЕМЕ ПО, ПД и ПВ БОРБЕ“, који би могао представљати основни документ командовања и садејства у борби. То се све у потпуности односи и на напад, а и на све друге видове борбених дејстава, за све јединице и услове. Прилажемо шему ПО, ПД и ПВ борбе једног пука односно бригаде и тактичке групе.

Уз овакву шему у легенди треба објаснити шта која јединица ради при појави оклопних јединица, ваздушног десанта и непријатељеве авијације. Затим се конкретно наводи шта ради оклопна резерва у појединим случајевима, а шта противоклопни одред. За артиљеријску групу се предвиђа, поред осталог, када почиње премештање, куда

иде и какав јој је задатак. Инжињерији се предвиђају задаци за рушење, забрањивање, постављање минских поља, одржавање комуникација и сл. Задаци се прецизирају и авијацији, јединицама у позадини непријатеља и дубини сопственог распореда. Таква легенда уз шему ПО, ПД и ПВ борбе биће велика помоћ команданту за успешно извршење борбеног задатка.

Неки принципи савремене ПО, ПД и ПВ борбе. Из схватања да је ПО, ПД и ПВ борба јединствени и готово у свакој ситуацији чворни проблем процена, закључака, одлука и командовања старешина, јасно се оцртавају одређени принципи о којима треба водити рачуна у свакој конкретној ситуацији у борби.

Шема ПО, ПД и ПВ одбране

ПО, ПД и ПВ борба су борбена дејства која укључују максимално ангажовање свих родова и средстава способних за вођење те борбе.

ПО, ПД и ПВ борбу треба сматрати јединственим системом организације — координиране употребе и дејства свих јединица и средстава способних за вођење те борбе. Од те организације и умешности командовања зависи успешно извршење сваког задатка.

У условима савременог рата та борба представља квалитативно нову тактичко-оперативну и стратегијску категорију чија се специ-

фичност састоји у јединственом систему употребе и дејства свих родова војске и њихових средстава.

Основни задатак ПО, ПД и ПВ борбе јесте: онемогућити координиране ударе оклопних, мото-механизованих, ваздухопловних и ваздушно-десантних јединица непријатеља, њихово заустављање, блокирање, разбијање и уништење или, у крајњем, слабљење њихових удара.

Употребу тих јединица треба сматрати могућном у свим условима борбених дејстава, независно од конфигурације земљишта и атмосферских прилика. Аналогно томе, у свим условима и видовима борбених дејстава мора бити организован и јединствен систем ПО, ПД и ПВ борбе, водећи рачуна само о приоритету ангажовања јединица у појединим фазама борбе (нпр: борбе против оклопних или десантних јединица). Но, при одлучивању о приоритету ваља бити опрезан, јер су то изразити тренуци у којима долазе до изражаја умешност командовања и сналажење у борби.

Значај ПО, ПД и ПВ борбе треба сматрати потпуно једнаким у одбрамбеним и нападним дејствима. Правила би се ненадокнадива и недопустива грешка ако би се дао приоритет једном од ових видова дејства.

Ни једном роду ни средству не може се и не сме у тој борби „а priori“ давати примат. Некад ће „лавовски“ део посла извршити авијација, некад пешадија са својим средствима, некад артиљерија, инжињерија, а некад партизанске и друге територијалне јединице у позадини непријатеља. Али само њихова координирана употреба и дејство могу довести до жељених резултата.

Све оне услове или ситуације у којима ти принципи не би били применљиви, треба сматрати изузецима и специфичностима будућих борбених дејстава.

